

जनता समाजवादी पार्टी, नेपालको केन्द्रीय समितिको चौथो बैठकमा प्रस्तुत राजनीतिक प्रतिवेदन

प्रिय साथीहरू,

हाम्रो गौरवशाली पार्टी जनता समाजवादी पार्टी, नेपालको केन्द्रीय समितिको पछिल्लो बैठक २०८० असार ९ गते र विधान अधिवेशन असार १०-१२ गते सम्पन्न भएको थियो । त्यसको ६ महिनापश्चात् यो चौथो बैठक हुन गइरहेको छ । सर्वप्रथम यस बैठकमा उपस्थित सम्पूर्ण साथीहरूलाई हार्दिक स्वागत तथा अभिवादन गर्दछु । सम्पूर्ण ज्ञात-अज्ञात सहिदहरूप्रति हार्दिक श्रद्धाञ्जली अर्पणका साथै अग्रगामी परिवर्तनको यात्रामा सहभागिता, त्याग र बलिदानका गाथाहरू सिर्जना गर्ने घाइते, अपाङ्ग तथा बेपत्ता व्यक्तिका परिवारजनसहित समस्त न्यायप्रेमी जनताप्रति उच्च सम्मान व्यक्त गर्दछु ।

हामीले राष्ट्रिय जनता पार्टी र समाजवादी पार्टीलाई एकीकृत गरी जनता समाजवादी पार्टी, नेपाल गठन गरेको पनि तीनवर्ष पूरा भएको छ । यस अवधिमा हामीले विभिन्न उतारचढाव बेहोर्नु पर्‍यो जसले गर्दा पार्टीको राष्ट्रिय महाधिवेशनबाट गरिनुपर्ने तमाम कामहरू बाँकी नै छन् । अब हामी पार्टीको प्रथम महाधिवेशनको दिशामा उन्मुख भएका छौं र पार्टीले अँगालेका मुख्य वैचारिक सैद्धान्तिक दृष्टिकोण, राजनीतिक कार्यदिशा र कार्यनीतिक सवालहरूलाई पनि बदलिँदो राजनीतिक परिस्थिति अनुरूप अद्यावधिक गर्ने नै छौं । यस बैठकमा अधिल्लो बैठकपश्चात् गरिएका पार्टी कामको समीक्षा, पार्टीमा देखिएका समस्याहरू र त्यसको समाधान, पार्टीका संरचनाहरूको गठन पुनर्गठन, पार्टीको प्रथम महाधिवेशन र मुलुकको वर्तमान परिस्थितिको विश्लेषणका साथ आगामी कार्ययोजना तय गर्ने छौं । मुख्यतः यिनै कार्यसूचीमा यो बैठक केन्द्रित रहने छ ।

१. वर्तमान परिस्थिति

देशको राजनीतिक परिस्थिति तरल र चुनौतिपूर्ण छ । पटक पटकको जनआन्दोलन र लामो सशस्त्र एवं शान्तिपूर्ण जनविद्रोहबाट प्राप्त उपलब्धिहरूमाथि प्रतिगामी हमला बढेर गएको छ । सङ्घीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र र समानुपातिक समावेशी चरित्रको वर्तमान व्यवस्था तथा विगतमा प्राप्त उपलब्धिहरूलाई उल्टाउन देशका प्रतिगामी शक्तिहरूले टाउको उठाइरहेका छन् । विभिन्न नाम र रूपका राजावादी, दक्षिणपन्थी तथा यथास्थितिवादी शक्तिहरूको बिचमा मोर्चाबन्दी बढ्दो छ । देशको आन्तरिक राजनीतिक तरलता रहेको वर्तमान परिस्थितिमा लोकतान्त्रिक प्रक्रिया र राष्ट्रिय स्वाधीनतामाथि हस्तक्षेप बढाएर लगेका छन् । बाँके, सुनसरी, सर्लाही, बारा, काठमाडौं लगायतका जिल्लामा भएका घटनाहरूले यस कुराको पुष्टि गरेको छ । पूर्व राजा स्वयंले पनि यस बिचमा विभिन्न जिल्लाहरू भ्रमणको बेला दिएका अभिव्यक्तिहरू, राप्रपा, नेपालद्वारा घोषणा गरेका आन्दोलनका कार्यक्रमहरू तथा विभिन्न शक्तिहरूको सङ्घीयता, गणतन्त्र र धर्मनिरपेक्षता विरुद्धको चलखेलले देशमा अझै पनि प्रतिक्रान्तिको प्रयत्न भइरहेको देखाउँछ । तिनीहरूले देशमा अस्तव्यस्त सृजना गरेर सरकारको विरुद्ध जनमत निर्माण गर्ने प्रयत्न गरिरहेका छन् । तर त्यो अहिले सामना गर्न नसकिने स्थितिमा छैन । वर्तमान गठबन्धन तथा समाजवादी मोर्चाको भूमिकाले त्यस्ता शक्तिहरूलाई सहज रूपमा निस्तेज गर्ने क्षमता राखेको छ । यसका लागि हामीले यो देश बन्छ र बनाउन सकिन्छ भन्ने कुरामा जनतालाई व्यवहारबाटै विश्वस्त पार्न सक्नु पर्दछ र सरकारले सङ्घीयताको मर्म र भावनाअनुसार सबै तहको सरकारलाई संविधानअनुरूप काम गर्न सक्ने वातावरण निर्माण गर्नु पर्दछ ।

नेपालमा संविधान जारी भएको ८ वर्ष बितिसक्दा पनि अझै संघीय निजामती ऐन, स्वायत्त क्षेत्र, संरक्षित क्षेत्र तथा विशेष क्षेत्र सम्बन्धी ऐन जारी भएका छैनन् । प्रदेश प्रहरी ऐन बने पनि समायोजनको काम हुन सकेको छैन । सङ्घीय शिक्षा ऐन प्रतिनिधि सभामा दर्ता सम्म भएको छ । त्यसरी नै सङ्घीय मामिला प्रशिक्षण प्रतिष्ठान विधेयक, प्राविधिक शिक्षा तथा व्यवसायिक तालिम विधेयक, उच्च शिक्षासम्बन्धी विधेयकलगायत केही ऐनहरू पाइप लाइनमा भए पनि दर्ता भएका छैनन् । त्यसैले सरकारले संविधान बमोजिम बन्न बाँकी कानूनहरू यथासिघ्र बनाउने र प्रदेशलाई हस्तान्तरण गर्नुपर्ने प्रदेश प्रहरी, कर्मचारीतन्त्र तथा जिल्ला कार्यालयहरू हस्तान्तरण गर्ने काम गर्नु पर्दछ । यी कामहरू हुन नसक्दा प्रदेशहरूले प्रभावकारी ढङ्गले काम गर्न सकेका छैनन् । त्यसैले जनतामा प्रदेश नै चाहिँदैन कि भन्ने

प्रभाव पर्दै गएको छ । यस सम्बन्धमा प्रदेशहरूको प्रतिनिधित्व गर्ने सङ्घीय संसदको रूपमा रहेको राष्ट्रिय सभाले गठन गरेको 'सङ्घीयता कार्यान्वयन अध्ययन तथा अनुगमन संसदीय विशेष समिति'ले २०७९ साल माघ ४ गते सङ्घीयता कार्यान्वयनका लागि तत्काल गर्नुपर्ने कामहरूको प्रतिवेदन दिएको छ भने हालै पोखरामा ७ वटै प्रदेशका मुख्यमन्त्रीहरूले आवश्यक सङ्घीय कानुनहरू तत्काल बनाउन र हस्तान्तरण गर्नुपर्ने निकायहरू यथासिद्ध हस्तान्तरण गर्न माग गरेको छ । सरकारले छिटो छरितो यी कामहरू गर्न सकेमा सङ्घीयता, संविधान र गणतन्त्र विरुद्धका आवाजहरूलाई जनता आफैले प्रतिरोध गर्ने स्थिति बन्ने छ । त्यसैले सङ्घीयता कार्यान्वयन र सुदृढीकरणका लागि बन्न बाँकी अत्यावश्यक कानूनहरू सरकारले अध्यादेश जारी गरेर भए पनि बनाउनु पर्दछ ।

दोस्रो संघीय तथा प्रदेश सभाको निर्वाचनपश्चात देशमा समीकरण हरफेर, सरकार गठन पुनर्गठन, राजनीतिक अस्थिरता, आर्थिक सङ्कट, बेरोजगारी समस्याजस्ता घटनाहरूले देशमा प्रतिगामी शक्तिहरूको चलखेल बढिरहेको छ । पुराना पुनर्उत्थानवादी शक्तिहरू तथा केही नवसम्बर्द्धनवादी नयाँ शक्तिहरूको उपस्थितिले तिनीहरूको मनोबल बढेको छ । वर्तमान गठबन्धनलाई तोड्न सकिन्छ कि भनेर पनि केही शक्तिहरू चलखेल गरिरहेका छन् । अहिले देशमा जुन गठबन्धन छ योभन्दा अर्को लोकतान्त्रिक तथा प्रगतिशील गठबन्धन बन्न सक्ने अवस्था नै छैन । हामीले सङ्घीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रका पक्षधर सबै शक्तिहरूसँग जनक्रान्तिबाट प्राप्त उपलब्धीहरू रक्षाका लागि सहकार्य गर्नु पर्दछ । यस्तो स्थितिमा देशमा चलिरहेको अग्रगमन र पश्चगमनविचको सङ्घर्ष नयाँ शक्ति सन्तुलनको अवस्थामा प्रवेश गरेको छ । त्यसैले अहिलेको हाम्रो मुख्य कार्यभार प्राप्त उपलब्धीहरूको रक्षा गर्दै जनसङ्घर्षको माध्यमबाट थप उपलब्धी हाँसील गर्नु र देशलाई आर्थिक विकास र समृद्धिको युगमा प्रवेश गराउनु हो । यसका लागि सरकार, सडक र सदन तीनवटै क्षेत्रको समन्वयात्मक पहल र सङ्घर्षको आवश्यकता छ । हामीले यथास्थितिवादी तथा प्रतिगामी शक्तिहरूसँगको सानो भन्दा सानो अन्तर्विरोधहरूको प्रयोग तथा सङ्घीयता, सुशासन, सामाजिक न्याय र समाजवादका पक्षधर राजनीतिक शक्तिहरूसँग सहकार्य र एकता गर्दै अगाडी बढ्नु पर्दछ । पार्टीले लिएको राजनीतिक कार्यदिशाको आधारमा सङ्गठनात्मक शक्ति निर्माण गरी राजनीतिक प्रतिस्पर्धा र पहलको माध्यमबाट पार्टीलाई देशको नेतृत्वदायी राजनीतिक शक्तिको रूपमा स्थापित गर्न सक्नु पर्दछ ।

कोरोना महामारीसँगै सङ्कटग्रस्त बनेको देशको अर्थतन्त्र अबै तडिग्रन सकेको छैन । सन् २०२२ को फेब्रुवरीमा सुरु भएको रुस-युकेन युद्ध, सुडान गृहयुद्ध, अजरबैजानद्वारा नागोनी-काराबाख कब्जा, प्यालेस्टिनी लडाकु समूह हमासद्वारा इजरायलमाथि गरेको हमलापछि सुरु भएको युद्ध, भारतीय राज्य मणिपुरमा भएको जातीय हिंसामा परेर कम्तीमा ३० जनाको मृत्यु जस्ता घटनाले विश्व अर्थतन्त्रलाई नै प्रभावित गरिरहेको छ । कोभिडलाई पछाडि छोडेपनि प्राकृतिक विपद्, युद्धको भुमरी र युद्धसँगै मानव सिर्जित विनाशका कारण संसार नै आक्रान्त बन्यो । कोभिडको चपेटाबाट मुक्त भएर विश्व आर्थिक समृद्धिको दिशामा अगाडी बढ्ने अनुमान सही सावित हुन सकेन । यसको असर नेपालले पनि विविध रूपमा भोग्नु परेको छ । रुस-युक्रेन युद्ध तथा हमासको आक्रमणमा परी नेपालीहरूले ज्यान गुमाउन पर्नु र युद्धवन्दीको रूपमा जीवन विताउन पर्नु अन्यन्तै दुःखद खबर हो । इजरायलबाट १० जनाको लास फिर्ता गर्नुका साथै सकृशल रहेका विद्यार्थीहरूको उद्धार र सुडानको गृहयुद्धबाट समस्यामा परेका ३१ जना नेपालीको उद्धार गरिएको छ । तर आजसम्म पनि बन्दीको रूपमा हमासको नियन्त्रणमा रहेको नेपाली विद्यार्थी विपिन जोशीलाई छुटाउन नसक्नु नेपालको कुटनीतिक कमजोरी हो ।

अहिलेको विश्व नयाँ औद्योगिक क्रान्तिको युगमा प्रवेश गरेको छ । आज सूचना-प्रविधिमा असाधारण क्रान्ति भएको छ । कृत्रिम बुद्धिमत्ता (आर्टिफिसियल इन्टेलिजेन्स) को विकासले मानिसको मस्तिस्कले गर्ने काम रोबोटहरूले गर्न थालेको छ । चाय्ट जिपिटी, रोबोटिक्स, थ्रीडी प्रिन्टिङ लगायतका प्रविधीको विकासले मानिसले गर्ने शारीरिक श्रम मात्र होइन मानसिक श्रमको समयलाई समेत गुणात्मक रूपले घटाइ दिएको छ । मेसिनले मेसिनको सञ्चालनदेखि भौतिक, रासायनिक र गणितका अनगिन्ती समस्याहरूको समाधानमा समेत रोबोटले काम गर्न थालेका छन् । कृषिको यान्त्रिककरण, औद्योगिककरण र उत्पादनको वृद्धिमा एग्रिकल्चर रोबोटिक्सले महत्त्वपूर्ण भूमिका खेल्न थालेको छ भने कृषि ड्रोनहरूले उत्पादन र परीक्षणमा प्रभाव पारिरहेको छ । शिक्षा क्षेत्रमा एआइ च्याटबोटको माध्यमबाट प्राकृतिक भाषा प्रोसेसिङको माध्यमबाट मान्छेले जस्तै कुरा गर्न सक्ने र स्वास्थ्य सुरक्षाका विविध क्षेत्रमा द भिन्सी

सर्जिकल सिस्टम, टेलिप्रिजेन्स रोबोट, दिपमाइन्ड हेल्थ जस्ता टेक्नोलोजीलगायतको अनुसन्धान र विकासले नयाँ फडुको मारेको छ । भौतिक पूर्वाधार विकासको क्षेत्रमा समेत नयाँ प्रविधिको विकासले निकै सहज, सरल, सुरक्षित, छिटो र छरितो बनाइदिएको छ । यी नवअन्वेषित प्रविधिका कारण श्रमको स्वरूप, श्रम सम्बन्ध र शोषणका स्वरूपमा अकल्पनीय परिवर्तन ल्याएको छ ।

सूचना तथा प्रविधी क्षेत्रका ज्ञान उद्योगहरूको विकासले 'विश्व नै खल्तीमा' (World in Pocket) भन्ने अवधारणा साकार भएका छन् । विज्ञान प्रविधिका लाभहरूबाट विश्वको ठूलो जनसङ्ख्या लाभान्वित भएका छन् । केही मात्रामा नेपाल पनि लाभान्वित भएको छ । तर यसले विश्वमा धनी र गरीब बिचको खाडल फराकिलो पाउँ लागेको छ । अमेजन, माइक्रोसफ्ट, गुगल, फेसबुक, ट्विटर, मेटा, यूट्यूव, टिकटक आदि ज्ञान उद्योगका मालिकहरू विश्वकै धनाढ्य बन्न पुगेका छन् । सूचना प्रविधिका बहुराष्ट्रिय कम्पनीहरूमार्फत पुँजीको सङ्केन्द्रणको प्रयत्न जारी छ । यसले एकातिर सम्पत्तिको असमान वितरणलाई बढावा दिएको छ भने अर्कातिर विश्वव्यापी रूपमा विद्यमान गरीबी तथा बेरोजगारी बढाएको छ । विश्व पुँजीवाद विगतमा भूमि, उद्योग र वित्तीय पुँजीमाथि एकाधिकार जमाउँदै अघि बढेको थियो भने अहिले सूचना र ज्ञानमाथिको वर्चस्व स्थापित गर्न केन्द्रित भएको छ ।

पुँजीवादी देशका सीमित बहुराष्ट्रिय कम्पनीहरूको हातमा ठूलो मात्रामा सूचना र तथ्याङ्कहरू भण्डारण हुनुले विभिन्न देशहरूले आफ्नो राष्ट्रिय सुरक्षामा समेत असर पर्ने विश्लेषण गर्न थालेका छन् । पुँजीवाद र समाजवादबिच पनि प्रविधीको प्रयोगमा होडबाजी चलन थालेको छ भने पुँजीवादी मुलुकहरूकै बिच पनि सङ्घर्ष देखा परेका छन् । सूचनाको असीमित भण्डारण (Big Data) को माध्यमबाट लोकतान्त्रिक भनिएको संयुक्त राज्य अमेरिकाको निर्वाचनमा समेत प्रभाव पारेको कुरा स्वयं अमेरिकाले रुसमाथि आरोप लगाए । त्यसरी नै व्यक्तिका निजी विवरण र सूचनालाई पनि ब्लाक मेसिज गर्ने स्थिति पनि कतिपय अवस्थामा देखा परेको छ । यसले समाजमा नयाँ चुनौती र जोखिम बढेर गएको छ । अब नेपाल पनि सूचना प्रविधी र ज्ञान उद्योगको युगमा प्रवेश गर्नु आजको अपरिहार्य आवश्यकता बनेको छ ।

नेपालले विगतमा कृषि, पर्यटन र जलस्रोतलाई नेपाली अर्थतन्त्रको प्राथमिकताको क्षेत्रको रूपमा राख्दै आएको थियो । अब अर्थतन्त्रको चौथो खम्बा सूचना प्रविधीलाई बनाउनु पर्दछ । गत वर्ष करिब ६८ अरब रकम यस क्षेत्रबाट नेपालमा विप्रेषण आय भित्रिएको छ । तराई मधेसका धेरैजसो कृषियोग्य जमीनहरूमा अझै सिंचाइ सुविधा पुऱ्याउन, कृषिको आधुनिकीकरण गर्न तथा एग्रिकल्चर रोबोटिक्सहरू प्रयोग गरी कृषि उत्पादन बृद्धि गर्न सकिएको छैन । कोविडले थलिएको पर्यटन उद्योगहरू भने फुटाउन थालेको छ । यो वर्ष दश लाख १४ हजार पर्यटकहरू नेपाल भित्रिएका छन् । यो आजसम्मको इतिहासमा सबैभन्दा बढी हो । केही वर्ष अगाडी सम्म देशमा १८ घन्टासम्मको लोडसेडिङका सामना गर्नु परिरहेको थियो भने जनसङ्ख्याको ठूलो हिस्सा विद्युतको पहुँचभन्दा बाहिर नै थियो । आज लगभग सिङ्गो देशमा विद्युतको पहुँच पुगेको छ । जलस्रोतको भण्डार रहेको देशमा विद्युत आयात गर्नुपर्ने अवस्थाबाट आज देशले निर्यात गर्ने सामर्थ्यता हासिल गरेको छ । यो वर्ष आगामी दश वर्षमा भारतलाई दशहजार मेघावाट विजुली निर्यातको सम्भौता भएको छ भने चीन र बङ्गलादेशमा पनि विद्युत व्यापारका लागि ट्रान्समिसन लाइन लगायतका आवश्यक पूर्वाधार निर्माणको पहल भइरहेको छ । गत वर्ष भन्डै ७०० मेगावाट विद्युत निर्यात गरी रु १५ अर्ब २७ करोड बराबरको विदेशी मुद्रा आर्जन गरिएको छ । हाल नेपालको विद्युत उत्पादन क्षमता भन्डै २९०० मेगावाट पुगेको छ जसमध्ये करिब ५४० मेगावाट त यही वर्षमा थप भएको छ । सन् २०३५ भित्र नेपालले २८ हजार मेघावाट विजुली उत्पादन गर्ने लक्ष्य राखेको छ । यसका लागि नेपाललाई कमिमा २० हजार मेघावाट क्षमताको ट्रान्समिसन लाइनको आवश्यकता छ । यसले देशमा उद्योग र चुलोदेखि यातायातसम्म विद्युत खपत बढाएर विजुलीमा आत्मनिर्भरताको नयाँ युगमा प्रवेश गराउने छ र नेपाली अर्थतन्त्रलाई सबल बनाउँदै लाने छ ।

यो वर्ष नेपालमा विप्रेषण आप्रवाह भन्डै २६ प्रतिशत बढ्नु, सोधनान्तर स्थिति रु १ खरब ५० अरब रुपैयाले सकारात्मक रहनु, विदेशी मुद्राको सञ्चिति भन्डै १ वर्षको आयात धान्न सक्ने अवस्थामा पुग्नुले अर्थतन्त्रको वाह्य क्षेत्र सुधार भएको देखिएको छ । अहिले विदेशी मुद्राको सञ्चिति इतिहासकै उच्च छ । यति हुँदाहुँदै पनि अर्थतन्त्रको आन्तरिक सूचकहरू अझै सुधिएका छैनन् । अर्थतन्त्र माथिको सङ्कटको अवस्था कायमै छ । कृषि क्षेत्रको यागदान घटेको छ । श्रम पलायन र श्रमिक अभावले जमीन बाँफो हुन थालेको छ । वस्तु आयातलाई नियन्त्रण गर्दा भन्सार आय घटेको छ । राजस्वले चालु खर्च पनि धान्न

सकेको छैन । मूल्यवृद्धि र मुद्रास्फिति बढिरहेको छ । व्यापार घाटा चुलिदै छ । गुणस्तरीय शिक्षा तथा स्वास्थ्यको व्यवस्था हुन सकेको छैन । पर्यावरणीय समस्या बढ्दो छ । पुँजी निर्माणमा आएको सङ्कुचनले उद्योग व्यवसाय समस्याग्रस्त छ । देशको मध्यभागमा एउटा हाइटेक सिटी तथा सातवटै प्रदेशहरूमा विशेष आर्थिक क्षेत्रहरू निर्माणको लक्ष्य अधुरो छ । लघुवित्त र सहकारीहरू सङ्कटग्रस्त छन् । शेयर बजार चलायमान बनाउन सकेको छैन । देशभित्र लगानी गर्ने विश्वासिलो वातावरण बनेको छैन । उत्पादन र उपभोग दुवै घटेको छ । सत्ताको दुरुपयोग तथा बिनाउद्यमशीलता आसेपासेहरू मोटाउने विचौलिया पुँजीवाद (क्रोनी क्यापिटलिज्म) हावी छ । यसले गर्दा जनतामा असन्तुष्टि बढ्दो छ ।

नेपालमा विकासका लागि आवश्यक पूर्वाधारहरू अझै विकास हुन सकेको छैन । विगत १० वर्षमा देशको कूल ग्राहस्थ उत्पादनमा उद्योग क्षेत्रको योगदान १३ देखि १५ प्रतिशत मात्र रहेको छ, जव कि सेवा क्षेत्रको योगदान बढ्दै गएको छ । नेपालमा सेवा क्षेत्रको बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरू, जलस्रोत, पर्यटन, यातायात, शिक्षा, स्वास्थ्य, सूचना तथा सञ्चार आदि क्षेत्रमा उद्यमशीलता उल्लेख्य मात्रामा वृद्धि भएको छ । बन्फाङको साइपाल गाउँपालिका बाहेक ७५२ पालिकामा बैंक पुगिसकेको छ । नेपाल अहिले सेवा क्षेत्रबाटै विश्वसँग जोडिएको छ । यसले नेपालमा उत्पादनमूलक क्षेत्रबाट वित्त क्षेत्रमा पुँजी पलायन भएको स्थिति उजागर गरेको छ । हाम्रा विशाल दुई छिमेकी मुलुकहरूले इन्डस्ट्री-४.० को अवधारणा अनुरूप उत्पादनमूलक उद्योगहरूमा डिजिटल इन्टिग्रेसनको माध्यमबाट धेरै परिणाममा उत्पादन (स्मार्ट म्यानुफ्याक्चरीङ) गर्ने गर्छ । त्यसको कारण वस्तुको लागत कम हुन जान्छ । तर नेपालले त्यसरी उत्पादन गर्ने अवस्था विद्यमान छैन । ठूला उद्योगहरूमा उनीहरूसँग प्रतिस्पर्धा गर्न सकिने अवस्था छैन । हामीले वस्तु उत्पादनमा घाटा बेहोर्नुपर्ने अवस्था रहेको छ । नेपालमा निर्वाहमुखी साना र मझौला उद्योगहरूको भने सम्भावना छ । नेपाल सरकारले रु १००/= मा नै कम्पनी खोल्ने व्यवस्था पनि गरेको छ । तर उद्योग मन्त्रालयबाट अनुमति प्राप्त स्टार्टअप वा नव प्रवर्द्धनात्मक उद्योगहरू चल्न सकेको छैन । २०५० सालदेखि नेपालमा एउटा पनि औद्योगिक क्षेत्र बनेको छैन । यसको परिणाम देशभित्र जुन मात्रामा रोजगारी सृजना हुनुपर्ने हो त्यो हुन सकेको छैन । देशभित्र आवश्यक मात्रामा रोजगारीका अवसरहरू सृजना हुन नसकेकाले दक्ष युवा जनशक्ति विदेश पलायन हुने अवस्था बनेको छ । अहिले नेपालका विश्वविद्यालय र क्याम्पसहरूमा समेत प्रयाप्त विद्यार्थीहरू छैनन् । त्यसैले नेपालको आजको अवस्था अत्यन्त गंभीर र चुनौतीपूर्ण रहेको छ ।

आजको विश्व एक आपसमा अन्तरनिर्भर विश्व हो । भूमण्डलीकरणको प्रभाव सबै क्षेत्रमा परिरहेको छ । यस्तो विश्व व्यवस्थामा हामीले सबै किसिमका उद्योग धन्दाहरू नभई तुलनात्मक लाभका उद्योगहरू स्थापना गरी देशभित्र र बाहिरका बजारहरूमा पहुँच राख्न सक्नु पर्दछ । नेपालमा त्यस्ता तुलनात्मक लाभका उद्योगहरू भनेको आफ्नै जल, जमीन, जङ्गल र जडीबुटीमा आधारित उद्योगहरू नै हुन् । त्यसको अलावा सूचना प्रविधीको क्षेत्रमा सुक्ष्म ढङ्गले काम गर्ने तथा विश्व बजारमा आवश्यक विभिन्न क्षेत्रका सफ्टवेयरहरू निर्माण गरी निर्यात गर्ने वातावरण सृजना गर्नु पर्दछ । लगानीको उत्पादकत्व वृद्धि हुनसक्ने कृषिजन्य उद्योग, जनस्रोत र पर्यटनको विकास, पूर्वाधारमा लागानी तथा ग्रामीण उद्यमशीलता र बजारको प्रवर्द्धनमा विशेष ध्यान दिनु पर्दछ । त्यसका लागि सरकारले आर्थिक, वित्तीय तथा मौद्रिक नीतिलाई समन्वयात्मक रूपमा अगाडी बढाउनुका साथै देशको बजेट प्रणालीलाई पनि पुनर्संरचना गर्नु पर्दछ ।

२ वर्तमान गठबन्धन सरकारबारे

सङ्घीय र प्रदेश संसदको दोस्रो निर्वाचनपश्चात गठित वर्तमान गठबन्धन सरकार सङ्घीयता, लोकतन्त्र, सुशासन, समृद्धि र सामाजिक न्यायका पक्षधर राजनीतिक शक्तिहरूको गठबन्धन हो । यस गठबन्धनको मुख्य आधार गठबन्धनको साभ्ना न्युनतम कार्यक्रम (CMP) हो । यसले गठबन्धन सरकार सञ्चालनमा मार्गदर्शन गर्दछ । उक्त साभ्ना न्युनतम कार्यक्रममा संविधानको रक्षा र आवश्यकतानुसार परिमार्जन एवम् विकास गर्ने; सङ्घीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रको सुदृढीकरण गर्ने; देशको अर्थतन्त्र सुदृढ गर्न नीतिगत एवम् संरचनागत सुधार गर्ने; उत्पादनमुखी अर्थतन्त्र निर्माण र आपूर्ति व्यवस्थामा सुधार गर्ने; राष्ट्रिय उत्पादनमा वृद्धि र रोजगारी सिर्जना गर्ने; गुणस्तरीय सेवा प्रवाह, भ्रष्टाचार नियन्त्रण र सुशासनको प्रत्याभूति दिने; विस्तृत शान्ति सम्झौताका बाँकी काम र विभिन्न पक्षहरूसँग भएका सहमतिहरूको कार्यान्वयन गर्ने; समाजमा विद्यमान वर्गीय, जातीय, क्षेत्रीय, लैङ्गिक, भाषिक, सांस्कृतिक आदि सबै प्रकारका विभेदहरूको

अन्त्य गर्न निरन्तर प्रयास गर्ने; जलवायु परिवर्तनले उत्पन्न गरेको जोखिम न्यूनीकरण गरी पर्यावरणीय सन्तुलन कायम गर्न पहल गर्ने; राष्ट्रिय हितको रक्षा र स्वतन्त्र एवम् सन्तुलित परराष्ट्र नीति अबलम्बन गर्ने आदि गठबन्धनको उद्देश्यको रूपमा उल्लेख गरिएका छन् । त्यसैले अहिलेको सरकार उपर्युक्त कार्यक्रम लागू गर्न अग्रसर हुनु पर्दछ ।

वर्तमान सरकारले आफ्नो एक वर्ष पूरा गरेको छ । सरकार गठनको लगत्तै सुशासन, समृद्धि र सामाजिक न्यायको पक्षमा गरेको प्रतिवद्धता तथा भ्रष्टाचार विरुद्ध कारबाहीको प्रारम्भले सरकारप्रति जनताको आशा र भरोसा बढेको थियो । खासगरी भुटानी शरणार्थी, ललिता निवास, सुन तस्करीजस्ता घटनामा सरकारको तदारुकतालाई धेरैले वाहवाही गरे । तर पछिल्ला दिनहरूमा सरकारका यी कदमहरू विस्तारै कमजोर हुँदै गएको छ र जनताले यसमा प्रश्न उठाउन थालेका छन् । सम्मानित सर्वोच्च अदालतको निर्णयबाट समाइएका व्यक्तिहरू छुट्न थालेपछि बेञ्च सपिड भएको पो हो कि भन्ने सम्मनका प्रश्नहरू उठ्न थालेका छन् । सरकारले सबै किसिमका श्रमिकहरूलाई सामाजिक सुरक्षाको दायरामा ल्याउने, मिटरब्याज, लघुवित्त र सहकारीपीडितहरूलाई न्याय दिने, उखु किसानहरूलाई वक्यौता चुक्ता र न्युनतम मूल्य निर्धारण, लामो समयदेखि आउन नसकेको शिक्षा विधेयकलाई संसदमा दर्ता गर्ने तथा लाखौं सुकुम्बासी, भूमिहीन दलित, अव्यवस्थित बसोबासी र स्वबासीहरूको समस्या समाधान गर्न एकसाथ जग्गाधनी प्रमाणपत्र दिने तयारी आदि सकारात्मक कदम अघि बढाएको छ । नेपालमै जन्मेर, बुवाआमा नेपाली भएर पनि पहिचानको पीडा भेल्दै बाँचिरहेका लाखौं नेपाली नागरिकलाई नागरिकताको प्रमाणपत्र दिने ऐन जारी भएको छ । यसले नागरिक भएर पनि विभेदमा परेका लाखौं नेपाली युवाहरूलाई नागरिक हुनुको गौरव प्राप्त भएको छ ।

उपरोक्त सकारात्मक कामको बावजूद सरकारका केही कमी कमजोरीहरू पनि रहेका छन् । हाम्रो पार्टीले गठबन्धनमार्फत सरकारलाई अझ प्रभावकारी बनाउन सङ्घीयता कार्यान्वयन, विकास र सुशासन लगायतका विषय समेटेर ५३ बुँदै सुझाव पनि दिएको छ । सामान्यतः वर्तमान सरकारले आफ्नो एक वर्ष सफलताका साथ पार गरे पनि गठबन्धनको साझा न्युनतम कार्यक्रममा अगाडी सारेका कामहरूमा तदारुकता देखाउन सकेको छैन । सरकारले आफ्नो काममा भन्दा सरकारलाई जोगाउन र टिकाउनमै आफ्नो बढी ध्यान केन्द्रित गर्नु परेको अवस्था छ । यस गठबन्धन सरकारले गरेको प्रतिवद्धता अनुरूप संविधानको रक्षा र आवश्यकतानुसार परिमार्जन एवम् विकास गर्ने काम हुन सकेको छैन । देशको अर्थतन्त्र सुदृढ गर्न केही नीतिगत प्रतिवद्धता आए पनि संरचनागत सुधारको काम प्रारम्भ हुन सकेको छैन । देशको अर्थतन्त्र अहिले पनि विप्रेषण आयबाटै धान्नु पर्ने अवस्था विद्यमान छ । देशभित्र रोजगारी सिर्जना हुन सकेको छैन । वैदेशिक रोजगारीको खोजीमा अवैध रूपमा पानामा पुगेका ८ जना नेपालीहरूको दर्दनाक रूपले मृत्यू भएको छ । रुस-युक्रेन युद्धमा समेत नेपालीहरू भर्ना हुन थालेको छ ।

जनताको सरकारप्रतिको असन्तुष्टीको मुख्य कारण विकास र सुशासन दिन नसक्नु हो । प्रधानमन्त्री कार्यालयको दरबन्दीमा हालै ६८ जना कटौती गरिएका छन् । तर सङ्घीय ढाँचामा प्रशासनिक पुनर्संरचनाको काम हुन सकेको छैन । गुणस्तरीय सेवा प्रवाहका लागि अनलाइन सेवाहरू केही मात्रामा सुरु भए पनि वन स्टप सोल्युसन, टाइम कार्ड, शासकीय सुधार, कार्य विस्तृतिकरणको पुनरावलोकन जस्ता कामहरू सुरु हुन सकेको छैन । त्यसरी नै समावेशी राज्य निर्माण गर्ने कुरा पनि भाषणमै सीमित छ । भर्खरै ६ जना सर्वोच्च अदालत र ४१ जना उच्च अदालत गरी ४७ जना न्यायधिसहरू नियुक्ति गर्दा समानुपातिक समावेशीताको धज्जी उदाइएको छ । हाम्रो देशमा राष्ट्र-राज्यहरूमा जस्ता वर्गीय विभेद मात्र होइन जातीय विभेद पनि रहेको छ । यहाँ वर्गभित्र जाति छ भने जातिभित्र पनि वर्ग रहेको अवस्था छ । त्यसैले यहाँ वर्गीय र जातीय मुक्तिको प्रश्नलाई एकसाथ हल गर्ने नीति लिनु पर्दछ । त्यसरी नै लैङ्गिक, भाषिक, धार्मिक, सामाजिक, सांस्कृतिक र क्षेत्रीय विभेदहरूलाई पनि राज्यले अन्त्य गर्नु पर्दछ ।

३. पहिचानको आन्दोलन र कोशी नामकरण विरुद्धको सङ्घर्ष

प्रदेश सभा निर्वाचन- २०७९ पश्चात गठित प्रदेश सभाले २०७९ फागुन १७ गते नेकपा (एमाले), नेपाली काङ्ग्रेस र नेकपा (माओवादी केन्द्र) समेतको सहमतीमा छापामार शैलीमा १ नं प्रदेशलाई 'कोशी प्रदेश' नामकरण गर्ने निर्णय गरेपछि विराटनगरमा त्यसको विरुद्ध आन्दोलन सुरु भयो । त्यस आन्दोलनको राप र तापले गर्दा पछि माओवादी केन्द्र कोशी प्रदेश नामकरणमा कमजोरी भएको भन्दै आत्मआलोचना गरे र

तत्कालिन मुख्यमन्त्री हिक्मत कार्कीलाई दिएको समर्थन फिर्ता लिए । जसको कारण मुख्यमन्त्रीले प्रदेश सभामा विश्वासको मत प्राप्त गर्न असफल भए । त्यसपश्चात त्यहाँ पाँचपटक सरकार परिवर्तन भइसकेको छ । त हालसम्म त्यहाँ भयरहेको पहिचानको आन्दोलनको माग र मुद्दाको सम्बोधन भएको छैन । त्यतिबेला हाम्रो पार्टी र नेकपा (एकीकृत समाजवादी) मिलेर १ नम्बर प्रदेशको नाम किरात-लिम्बुवान-सगरमाथा राख्न प्रस्ताव गरिएको थियो । यो प्रस्ताव प्रदेश सभाबाट पारित नभएपनि यसलाई आन्दोलनकारीहरूले भने सकारात्मक रूपमा लिएका थिए । कोशी प्रदेशको नामकरणको विरुद्ध भइरहेको आन्दोलन चर्कै गएपछि त्यसको विरुद्ध सरकारको तर्फबाट हस्तक्षेप सुरु भयो । २०७९ ... गते भएको जनप्रदर्शनमाथि दमन हुँदा पदम लिम्बू लाजेहाडले सहादत पत्त गरे । यस आन्दोलनका क्रममा सयौं घाइते हुनुभएको छ । प्रदेशको नाममा प्रदेशवासीको अपनत्व रहनुपर्छ भन्ने कुरामा कुनै दुईमत हुन सक्दैन । त्यसैले त्यहाँ भइरहेको पहिचानको आन्दोलनलाई हाम्रो पार्टीले साथ, सहयोग मात्र होइन नेतृत्वदायी भूमिका पनि खेल्नु पर्दछ ।

४. जाजरकोट केन्द्रविन्दु भएको भूकम्पपीडितको समस्याबारे

नेपालमा गत कार्तिकमा २०७२ साल यताकै सबैभन्दा ठूलो भूकम्प गयो । ६ दशमलव ४ रिक्टर स्केलको भूकम्पले जाजरकोट र रुकुम पश्चिममा १ सय ५० जना भन्दा बढी व्यक्तिको ज्यान गयो भने १ सयभन्दा बढी घाइते भए । जाजरकोट भूकम्पपछि खोज र उद्धारमा सरकारले लिएको तदारुकता प्रशंसनीय छ । तर भूकम्पका कारण आवास क्षति भई बसोबास गर्न योग्य नरहेका घरपरिवारलाई अस्थायी आवास निर्माण तथा पुनस्थापनाका काममा भने सरकारको लापर्वाही देखिएका छन् । जनताहरू चीसोले कठागिएर मृत्युवरण गर्न बाध्य भएका छन् । प्रतिपरिवार रु ५० हजार दिने निर्णय गरी २ अर्ब २६ करोड निकासी दियो, तर त्यसका लागि धेरै नै प्रशासनिक झमेला खडा गर्ने काम भएको छ । हालसम्म अस्थायी पुनर्निर्माणको काम समेत हुन सकेको छैन ।

५. बालकुमारी लगायत सिमरौनगढ तथा वरहथवा घटनाका सन्दर्भमा

रोजगार अनुमति प्रणाली (इपिएस)अन्तर्गत उत्पादनमूलक क्षेत्रमा काम गर्न १५ हजार आठ सय कामदारलाई कोरिया पठाउन भाषा परीक्षाका लागि मंसिर १९ गते श्रम, रोजगार तथा समाज कल्याण मन्त्रालयको वैदेशिक रोजगार विभाग इपिएस शाखाले आवेदन मागेको थियो । दक्षिण कोरियासँग भएको सहमती अनुसार आवेदनका लागि सन् २०२३ भित्र त्यहाँ जानका लागि आवेदन नदिएको हुनुपर्ने मापदण्ड तोकिएको थियो, जसअनुसार साउनमा इपिएस शाखाले नै आह्वान गरेको पानीजहाज निर्माण क्षेत्रमा आवेदन दिएका भन्दा २८ हजार दक्षिण कोरिया जान चाहने युवा आवेदनका लागि अयोग्य भएका थिए । इपिएस शाखाको यही मापदण्डको विरुद्ध बेरोजगार युवाहरूले मंसिर १९ गतेदेखि आन्दोलन गरेका थिए । त्यसको विरुद्ध १८ जना युवाहरूले आफूहरूले पनि आवेदन दिन पाउनुपर्ने माग राखेर उच्च अदालत पाटनमा मुद्दा दायर गरे । पुस ५ गते उक्त रिटमा प्रारम्भिक सुनुवाइ गर्दै मंसिर १९ को सूचनाबमोजिम खोलिएको 'आवेदन फाराम भर्न रोक नलगाउनु र रिट निवेदकलाई पनि आवेदन भर्न दिनु' भनेर श्रम, रोजगार तथा समाज कल्याण मन्त्रालय तथा वैदेशिक रोजगार विभाग इपिएस शाखाको नाममा अन्तरिम आदेश दिए । तर इपिएस शाखाले उक्त मापदण्डले अयोग्य ठहरिएका सबैलाई आवेदन भर्न दिनुपर्नेमा अदालत पुगेका १८ जनालाई मात्रै आवेदन दिन बोलाए, जसको कारण आवेदन दिन नपाएका युवाहरू बालकुमारीस्थित इपिएस शाखा बाहिर प्रदर्शन गरिरहेका थिए । कार्यालय घेरेर सुरु भएको आन्दोलन उत्तेजित बन्दै गएपछि प्रहरीले नियन्त्रणमा लिन अश्रुग्याँस प्रहार गर्‍यो । त्यसपछि प्रदर्शनकारी ग्वाको बालकुमारी, सातदोबाटो क्षेत्रमा जम्मा भए । भिडले मन्त्री प्रकाश ज्वालाको गाडी लगायत सार्वजनिक गाडीमा तोडफोड र ढुंगामुढा गर्न थालेपछि स्थिति थप तनावग्रस्त बन्न पुग्यो । उक्त घटनामा परी वीरेन्द्र शाह र सुजन राउत दुईजना होनहार युवाहरूले ज्यान गुमाएका छन् । यो सरकारको तर्फबाट भएको ज्यादतीपूर्ण घटना हो । हाल यस घटनाको सत्यतथ्य छानवीन गर्न गृह मन्त्रालयले डिआइजी लालमणि आचार्यको नेतृत्वमा तीन सदस्यीय छानविन समिति बनाएको छ । त्यसरी नै बाराको सिमरौनगढमा नयाँ प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत गएपछि उहाँलाई हाजिर गराउने कि नगराउने कि नगराउने भन्ने विवादमा दुई

पक्षविच भडप हुँदा शान्ति सुरक्षाका नाममा बिना चेतावनी गोली प्रहार भयो, जसको कारण ..... को मृत्यू हुन गएको छ । यो घटना पनि दुखद घटना नै हो । त्यसरी नै सर्लाहीको बरहथवा नगरपालिकास्थित प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र मधेस प्रदेश सरकारलाई हस्तान्तरण गर्ने नगर कार्यपालिकाको निर्णयविरुद्ध स्थानीयले सडकमा प्रदर्शन गरेपछि बरहथवा बजार क्षेत्र तनावग्रस्त बनेको थियो । अस्पतालको विषयलाई लिएर स्थानीयहरूले मेयर कल्पना कटुवालको घर घेराउ गर्न जाँदा गोली प्रहार भयो । यस घटनामा परी जयशंकर साहको मृत्यू भएको छ । हाम्रो पार्टी सरकारको तर्फबाट भएका यस्ता ज्यादतीपूर्ण घटनाको विरोध गर्दछ ।

६. विधान अधिवेशन

हाम्रो पार्टीले २०८० आषाढ १०-१२ मा ऐतिहासिक विधान अधिवेशन सम्पन्न गरेको छ । ०६२/०६३ को शान्तिपूर्ण जनक्रान्तिको माध्यमबाट प्राप्त उपलब्धीहरूमाथि प्रतिगामी एवम् नवसम्बर्द्धनवादी तत्वहरूद्वारा धावा बोलिरहेको बेला सङ्घीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र, धर्मनिरपेक्षता र समानुपातिक समावेशिता लगायतका युगान्तकारी परिवर्तनका मुद्दाहरूप्रति दृढ छौं भन्ने विधान अधिवेशनमार्फत सन्देश दिन हामी सफल भएका छौं । पार्टीको आन्तरिक जीवनलाई लोकतान्त्रिकरण र संस्थागत विकास गर्न विधान अधिवेशनको महत्त्व रहेको छ । हामीले विभिन्न पार्टीहरूबिचको एकीकरण र धुविकरणको क्रममा विधान अधिवेशनको कुरा पटकपटक चर्चा गरेका थियौं । पछिल्लो पटक राष्ट्रिय जनता पार्टी र समाजवादी पार्टीबिचको एकीकरणको बेला हामीले विधानमै यसको व्यवस्था गरेका थियौं । सोही व्यवस्था अनुरूप हामीले विधान अधिवेशन सम्पन्न गरी २७ परिच्छेद, १४१ धारा र १३ अनुसूचीसहित विधान पारित गरेका छौं । यस अधिवेशनको पार्टीको वैचारिक, राजनीतिक तथा सङ्गठनात्मक पद्धतिलाई व्यवस्थित गरेको छ । समाजवादी लोकतन्त्रको मूल्य र मान्यतालाई आफ्नो जीवन पद्धतिको रूपमा अपनाउन यस अधिवेशनले मार्गनिर्देश गरेको छ । यस अधिवेशनले समाजवादी आन्दोलनका विगतका अनुभवहरू, नेपाली समाजको विकासक्रम र राष्ट्रिय मुक्ति आन्दोलनका शिक्षाहरूको आधारमा पार्टीको मार्गदर्शक सिद्धान्त सङ्घीय समाजवाद र सङ्गठनात्मक सिद्धान्त लोकतान्त्रिक अकेन्द्रिकरणलाई अङ्गालेको छ भने पार्टीको मुख्य ध्येयको रूपमा सङ्घीयता, सुशासन, सामाजिक न्याय र समाजवादलाई अङ्गालेको छ ।

७. सङ्गठन विस्तार तथा सुदृढिकरण अभियानको समीक्षा

पार्टी केन्द्रीय कार्यकारिणी समितिको गत भाद्र ३ गते भएको बैठकबाट सङ्गठन विस्तार तथा सुदृढिकरण अभियान सञ्चालन गर्ने निर्णय गरिएको थियो । त्यस अभियानको उद्देश्य पार्टीको ऐतिहासिक विधान अधिवेशनपश्चात नयाँ विधान अनुरूप पार्टी समितिहरूको अद्यावधिक र गठन पुनर्गठन गर्ने, समिति नबनेका पालिका र वडाहरूमा समिति गठन गर्ने, जनसङ्गठनका समितिहरू गठन गर्ने, पार्टी सदस्यता र सङ्गठित पार्टी सदस्यता अध्यावधिक तथा नविकरण र वितरण गर्ने, अभिलेख व्यवस्थित गर्ने, प्रशिक्षण अभियान सञ्चालन गर्ने लगायतका कार्यहरू गर्ने थियो । यो अभियान सञ्चालन गर्न प्रत्येक प्रदेशहरूलाई आफू मातहतका जिल्ला र पालिकाहरूमा केन्द्रीय सदस्यहरूलाई सहजकर्ता/अभियन्ता खटाउने जिम्मेवारी दिइएको थियो । सुरुमा तीन महिना सञ्चालन गर्ने भनिएको उक्त अभियानका लागि पछि १ महिना समय थप गरिएको थियो । सङ्गठन विस्तार तथा सुदृढिकरण अभियानका दौरान मधेस प्रदेश बाहेक सबै प्रदेश समितिहरू पुनर्गठन भएका छन् भने अधिकांश राष्ट्रिय समितिहरू पनि पुनर्गठन भइसकेका छन् । त्यसरी नै अधिकांश जिल्ला समन्वय समितिहरू पनि नयाँ विधानअनुसार जिल्ला समितिमा रूपान्तरित भएका छन् । रूपान्तरित जिल्ला समितिहरूले आफ्नो बैठक बसी पालिकाहरू परिचालनको योजना बनाएका छन् । केही जिल्लामा पार्टी सदस्यता नविकरणको काम सुरु भए पनि हालसम्म केन्द्रीय सङ्गठन विभागमा त्यसको अभिलेख प्राप्त भएको छैन । त्यसरी नै पालिका र वडाहरूको पुनर्गठनका सम्बन्धमा पनि धेरैजसो जिल्ला समितिहरूबाट रिपोर्ट प्राप्त भएको छैन । हालसम्म प्राप्त रिपोर्टअनुसार यस अभियानमा भए गरेका कार्यहरू यसप्रकार रहेका छन् ।

७.१. एक नंबर प्रदेशअन्तर्गत पुनर्गठन भएका समितिहरू ।

- १, प्रदेश समिति : १ नं. प्रदेश समिति,
- २, राष्ट्रिय समितिहरू : किराँत राष्ट्रिय समिति, लिम्बुवान राष्ट्रिय समिति, मधेस राष्ट्रिय समिति

- ३, जिल्लाहरू : ओखलढुङ्गा, पाँचथर, खोटाङ, भोजपुर, उदयपुर, संखुवासभा, ईलाम, मोरङ, सुनसरी, धनकुटा ।
- ४, पालिकाहरू : पाँचथरको ६, भोजपुरको २, भ्वापाको १ पुनर्गठन ।
- ५, जनवर्गीय सङ्गठनहरू : समाजवादी युवा सङ्घ र समाजवादी महिला सङ्घ पुनर्गठन

७.२. मधेश प्रदेश समितिअन्तर्गत पुनर्गठन भएका समितिहरू ।

- १, प्रदेश समिति:
- २, जिल्ला समितिहरू:
- ३, जनवर्गीय सङ्गठनहरू: समाजवादी युवा सङ्घ, समाजवादी महिला सङ्घ, समाजवादी दलित मुक्ति सङ्घ पुनर्गठन र समाजवादी प्रेस मञ्च
- ४, पालिकाहरू: करिव ८० वटा पालिकाहरू पुनर्गठन ।

७.३. बागमती प्रदेश समितिअन्तर्गत पुनर्गठन भएका समितिहरू ।

- १, प्रदेश समिति: बागमती प्रदेश समिति
- २, राष्ट्रिय समितिहरू: नेवा: राष्ट्रिय समिति, ताम्सालिङ् राष्ट्रिय समिति,
- ३, जिल्लाहरू: काठमाण्डौ, ललितपुर, भक्तपुर, सिन्धुपाल्चोक, दोलखा, मकवानपुर, धादिङ, चितवन, रामेछाप
- ४, पालिकाहरू: ललितपुर महानगरपालिका, गोदावारी नपा, नागार्जुन नपा, र तार्केश्वर नगरपालिका

७.४. गण्डकी प्रदेशअन्तर्गत पुनर्गठन भएका समितिहरू ।

- १, प्रदेश समिति: गण्डकी प्रदेश समिति
- २, राष्ट्रिय समितिहरू: तमुवान राष्ट्रिय समिति, मगरात राष्ट्रिय समिति
- ३, जिल्लाहरू: तनहु, लम्जुङ, कास्की, गोर्खा, नवलपुर
- ५, जनवर्गीय सङ्गठनहरू: गण्डकी प्रदेशस्तरीय समाजवादी खष सङ्घ, समाजवादी दलित सङ्घ, समाजवादी मुस्लिम सङ्घ, समाजवादी सांस्कृतिक सङ्घ, पुनर्गठन

७.५. लुम्बिनी प्रदेश समितिअन्तर्गत पुनर्गठन भएका समितिहरू ।

- १, प्रदेश समिति: लुम्बिनी प्रदेश समिति
- २, राष्ट्रिय समितिहरू: मगरात राष्ट्रिय समिति, थरुहट राष्ट्रिय समिति
- ३, जिल्ला समितिहरू: रुकुम पुनर्गठन
- ४, जनवर्गीय सङ्गठनहरू: समाजवादी युवा सङ्घ लुम्बिनी गठन

७.६. कर्णाली प्रदेशअन्तर्गत पुनर्गठन भएका समितिहरू ।

- १, प्रदेश समिति: कर्णाली प्रदेश समिति
- २, जिल्ला समितिहरू: सुर्खेत, कालिकोट, मुगु, सल्यान
- ३, जनवर्गीय सङ्गठनहरू: समाजवादी महिला सङ्घ र समाजवादी युवा सङ्घ कर्णाली प्रदेश पुनर्गठन ।

७.७. सुदूरपश्चिम प्रदेशअन्तर्गत पुनर्गठन भएका समितिहरू ।

- १, प्रदेश समिति: सुदूरपश्चिम प्रदेश समिति
- २, राष्ट्रिय समितिहरू: थरुहट राष्ट्रिय समितिमा संयोजक मात्र तोकिएको ।
- ३, जिल्ला समितिहरू: कैलाली पुनर्गठन ।
- ४, जनवर्गीय सङ्गठनहरू:
- ५, पालिकाहरू: भजनी नपा, कैलाली ।

यस अभियानअन्तर्गत प्रशिक्षणतर्फ प्रदेश नं. १., मधेस प्रदेश, बागमती प्रदेश र लुम्बिनी प्रदेश गपरी चार वटा प्रदेशहरूमा १ दिने देखि तीनदिने प्रशिक्षण कार्यक्रम सम्पन्न भयो भने राष्ट्रिय समितिहफमा लिम्बुवान, किरात र मधेस, राष्ट्रिय समितिको मात्र प्रशिक्षण सम्पन्न भएको छ । त्यसरी नै जिल्लास्तरमा उदयपुर, सप्तरी, ... लगायत .... जिल्लामा प्रशिक्षण कार्यक्रमहरू सम्पन्न भएका छन् । यी सबै अभियानका उपलब्धि हुन् । यसपटक केन्द्रले पार्टीका स्थानीय तहमा प्रत्येक रूपमा सहजकर्ता/अभियन्ताहरू नखटाई प्रदेश समितिसँग समन्वय गरी इन्चार्ज र सहइन्चार्जहरूले नै केन्द्रीय सदस्यहरूलाई पालिका पालिकामा खटाउने काम गरेको थियो । तर पालिकामा खटाएका धेरैजसो सहजकर्ता/अभियन्ताहरूले अभियानको उद्देश्य अनुरूप कार्ययोजना बनाई कार्यान्वयन गरेको देखिदैन । कार्यक्षेत्रमा पुगेका कतिपय साथीहरूले उत्कृष्ट काम पनि गर्नु भएको छ । मातहत समितिहरूबाट विस्तृत प्रतिवेदन प्राप्त नभएकोले सङ्गठन विस्तार तथा सुदृढीकरण अभियानको वस्तुनिष्ठ समीक्षा गर्न सकिएको छैन । यो अभियानले राखेको उद्देश्य अनुसार धेरै काम हुन नसके पनि यसले वैचारिक तथा सङ्गठनात्मक क्षेत्रको कामलाई केही हदसम्म व्यवस्थित गर्ने काम भने भएको छ । हामीले वैचारिक रूपमा स्पष्ट, सङ्गठनात्मक रूपमा सुदृढ र जनतासँगको सम्बन्ध प्रगाढ भएको पार्टी निर्माणको मार्गचित्रमा पार्टीलाई अगाडी बढाउन सक्नु पर्दछ ।

८. समाजवादी मोर्चा निर्माण र सङ्गठन विस्तार

अहिले हामी संसदभित्र रहेका विभिन्न राजनीतिक दलहरू सम्मिलित ५ दलीय गठबन्धनमा पनि छौं । यो गठबन्धन तात्कालिक राजनीतिक एजेन्डाहरूमा आधारित कार्यगत एकता मात्र हो । यो गठबन्धन वर्तमान संसदको संरचना अनुसार सरकार निर्माण र सञ्चालनका निम्ति बनाइएको हो । प्रतिगमन विरुद्धको सङ्घर्षपश्चात सुरु भएको सङ्घीयता, लोकतन्त्र, सुशासन, सामाजिक न्याय र राष्ट्रिय स्वाधीनताका पक्षधर राजनीतिक शक्तिहरूका बिचको यो गठबन्धन अहिले पनि जारी छ । यस गठबन्धनलाई दिगो बनाउँदै अगाडी बढ्न त्यसलाई कार्यगत एकतामा मात्र सीमित नगरी संयुक्त मोर्चाको रूपमा विकास गर्न सकिएको भए अझ राम्रो हुन्थ्यो । तर नेपाली काङ्ग्रेस त्यस रूपमा अगाडी बढ्न तयार छैनन् । त्यसैले हामीले सरकार निर्माणको बखत सुरु भएको गठबन्धन भित्रका हाम्रो पार्टी लगायत नेकपा (माओवादी केन्द्र) र (एकीकृत समाजवादी) बिच समाजवादी मोर्चा निर्माणको पहल सुरु गर्नुपर्छ । पछि नेकपा (बिप्लव सी) को समेत सहभागितामा समाजवादी मोर्चा, नेपाल बनेको छ । यो समाजवादलाई गन्तव्य मानी देशमा आफ्नो मौलिक विशेषता सहितको समाजवाद चाहने पार्टीहरूको मोर्चा हो । यस मोर्चाले आफ्नो १५ बुँदे अवधारणा पत्र र मोर्चा सञ्चालनको कार्यविधि समेत सार्वजनिक गरिसकेको छ ।

यस मोर्चाको मुख्य लक्ष्य 'सङ्घीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रको रक्षा र सुदृढीकरण गर्दै समाजवादको नेपाली बाटो तय गर्ने र समाजको अग्रगामी रूपान्तरणको कार्य अगाडि बढाउने' हो । मोर्चाले आफ्नो अवधारणा पत्रमा सङ्घीय शासन प्रणाली; लोकतान्त्रिक मूल्य मान्यता; समतामूलक, न्यायपूर्ण र विभेदरहित तथा सुशासन, समृद्धि र सामाजिक न्यायसहितको समाजवाद स्थापना गर्ने प्रतिवद्धता व्यक्त गरेको छ । यस मोर्चाले सङ्घीय समाजवादी लोकतान्त्रिक गणतन्त्रको रणनीतिक लक्ष्य बोकेका राजनीतिक दलहरूका बिच सहमति र सहकार्यको आधार निर्माण गर्दै वर्तमान गठबन्धनलाई बलियो बनाउन र राजनीतिक अस्थिरता अन्त्य गर्न भूमिका खेल्ने छ । यसले पुनरुत्थानवादी तथा दक्षिणपन्थी शक्तिहरूको सङ्घीयता, गणतन्त्र र धर्मनिरपेक्षताविरोधी गतिविधिलाई निस्तेज पार्न पनि मद्दत लिन्छ । यस अर्थमा यो मोर्चा निर्माणको ऐतिहासिक महत्त्व रहेको छ । अहिले यसलाई जिल्लास्तरसम्म विस्तार गर्ने निर्णय भएको छ । जिल्लास्तरमा संयोजन समिति बनाउँदा स्थानीय तहमा रहेका असमझदारी वा विवाद हल गर्न, सहकार्यको वातावरण निर्माण गर्न तथा सङ्घीय गणतन्त्र र समाजवादको पक्षमा जनमत निर्माण गर्न मद्दत मिल्दछ । यस मोर्चाको हालै सम्पन्न केन्द्रीय संयोजन समितिको बैठकले सङ्घीयता, गणतन्त्र, समावेशिता र धर्मनिरपेक्षता विरुद्ध भइरहेको प्रतिक्रान्तिकारी गतिविधीविरुद्ध सङ्घीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रको रक्षा, सुदृढीकरण र विकासका लागि नागरिक सभाको आयोजना गर्ने र नागरिक सभापश्चात देशका मुख्यमुख्य सहरहरूमा जनसभाका कार्यक्रमहरू समेत आयोजना गर्ने सहमती भएको छ । यो काम राष्ट्रिय सभाको निर्वाचनको लगत्तै सुरु हुने छ ।

८. राष्ट्रिय सभाको निर्वाचन

यहि २०८० माघ ११ गते राष्ट्रिय सभाको निर्वाचन हुन गइरहेको छ । सङ्घीय व्यवस्थामा राष्ट्रिय सभा भनेको प्रदेशहरूको प्रतिनिधित्व गर्ने सभा हो । यस सभालाई अमेरिकाको सिनेट, स्वित्जरल्यान्डको राज्यसभाहरूलाई जस्तै प्रदेशहरूको मामिलामा विशेषाधिकार हुनुपर्ने हो । तर नेपालमा त्यसो गरिएन । तथापि राष्ट्रिय सभाले प्रदेशहरूको प्रतिनिधित्व गर्ने सभाको रूपमा प्रत्येक प्रदेशबाट समावेशी हुने गरी ८/८ जनाको प्रतिनिधित्व हुने व्यवस्था गरिएको छ । यस सभामा प्रत्येक २ वर्षमा २० जनाको सिट खाली हुने व्यवस्था छ । हाम्रो पार्टीले यसपटक पाँच दलीय गठबन्धनसँग तालमेल गरी मधेस प्रदेशको महिला सिटमा पूजा चौधरीलाई उम्मेदवार बनाएको छ । उहाँलाई अत्यधिक मतले विजयी गराउन मधेस प्रदेश समितिले विशेष कार्ययोजना बनाई काम गर्नु पर्दछ ।

९. केन्द्रीय विभाग तथा संयन्त्रहरूको जिम्मेवारी

लामो समयदेखि पार्टीका केन्द्रीय विभाग तथा संयन्त्रका कामहरू व्यवस्थित हुन सकेको छैन । त्यसैले पार्टी कार्यकारिणी समितिको बैठकले यससम्बन्धी गृहकार्य गरी प्रस्ताव पेस गर्न सङ्गठन विभाग प्रमुखको संयोजकत्वमा सबै प्रदेशका इन्चार्जहरू रहेको एक समिति गठन गरेको थियो । त्यस समितिले यस सम्बन्धमा गृहकार्य गरिरहेको छ । गृहकार्य पूरा भएपछि केन्द्रीय कार्यकारिणी समितिले टुङ्गो लगाउने छ ।

१०. पार्टीको प्रथम महाधिवेशन

पार्टीलाई वैचारिक राजनीतिक दिशा प्रदान गर्नु, सङ्गठनात्मक रूपले सुदृढ पार्टी निर्माणका लागि कार्ययोजनाहरू बनाउनु तथा पार्टीको नयाँ नेतृत्वको टीम चयन गर्नु पार्टी महाधिवेशनको मुख्य काम हो । हामीले यथासक्य छिटो पार्टी महाधिवेशन गर्न गइरहेका छौं । त्यसैले अबको हाम्रो काम महाधिवेशन केन्द्रित हुने छन् । त्यसका लागि हामीले सबैभन्दा पहिला सङ्गठित पार्टी सदस्यता नविकरण र वितरण गरिएकालाई पार्टी विधानबमोजिम अभिलेखिकरण गर्ने तथा प्रमाणीकरणको लागि केन्द्रीय सङ्गठन विभागमा पठाउनुपर्ने छ । महाधिवेशनभन्दा अगाडी पालिकादेखि प्रदेश सम्मको अधिवेशन सम्पन्न गर्नुपर्ने छ र निर्वाचित पार्टी समितिहरूको अभिलेख पनि केन्द्रीय सङ्गठन विभागमा पठाउनुपर्ने छ । जनवर्गीय तथा सामुदायिक सङ्गठनहरूको पनि बैठक बसेर महाधिवेशनको योजना बनाई काम गर्नुपर्ने छ । त्यसरी नै महाधिवेशनका लागि विचारधारात्मक काम दोस्रो महत्त्वपूर्ण काम हो । हामीले महाधिवेशनमा प्रस्तुत गरिने राजनीतिक प्रतिवेदन, नीति कार्यक्रम, आर्थिक प्रतिवेदन लगायतका दस्तावेजहरूको मस्यौदा गर्नुपर्ने छ । त्यसका लागि पार्टीको कार्यकारिणी समितिले आवश्यक समितिहरू बनाउनु पर्दछ । त्यसरी नै महाधिवेशनका लागि व्यवस्थापन, प्रचार प्रसार र आर्थिक कामलाई पनि व्यवस्थित गर्नुपर्ने छ । त्यसबाहेक प्रदेश समिति, राष्ट्रिय समिति, जिल्ला र पालिका तहसम्म पार्टी कार्यालयहरू पनि व्यवस्थित रूपमा सञ्चालन गर्नु पर्दछ ।

प्रिय साथीहरू,

हामी यतिवेला पार्टीको प्रथम ऐतिहासिक महाधिवेशनको सन्मुखमा छौं । नेपाली जनताको चाहना देशमा नयाँ बैकल्पिक राष्ट्रिय शक्ति निर्माण हो । पुरानो विचार बोकेर बैकल्पिक शक्ति निर्माण हुँदैन । त्यसका लागि विचार, सङ्गठन, सङ्घर्ष सबै हिसावले नयाँ ढङ्गको, हरेक क्षेत्रमा आफ्नो अलग विकल्प भएको राष्ट्रिय पार्टीको आवश्यकता पर्दछ । हामीले समाजवादको नाममा विदेशका अन्धानुकरण होइन समाजवादको नेपाली बाटो तय गर्न सक्नु पर्दछ । समाजवादको नेपाली बाटोले देशको उत्पीडित राष्ट्रियताहरूलाई जातीय उत्पीडनबाट तथा श्रमजीवी वर्गलाई वर्गीय उत्पीडनबाट मुक्त गर्नुका साथै मानवले मानवलाई गर्ने सबै किसिमका शोषण उत्पीडनबाट समाजलाई मुक्त गर्नु पर्दछ । पार्टीको नीति निर्माण गर्ने सर्वोच्च अङ्ग भनेको राष्ट्रिय महाधिवेशन नै हो । आउनु होस्, पार्टीलाई वैचारिक तथा सैद्धान्तिक रूपमा एकताबद्ध बनाउँदै अगाडी बढौं, युगले हाम्रो काँधमा सुम्पेको अभिभारालाई पूरा गर्न सही विचार, जुभारु सङ्गठन र गतिशील नेतृत्व निर्माण गरौं । धन्यवाद ।

सङ्घीय अभिवादन, जय मातृभूमि ।

सन् २०२४ जनवरी ११ (२०८० पुस २५)